

Problematika rozšírenia vodnej turistiky na Slovensku./ Krátke zhrnutie./

Vodná turistika je mimoriadne náročná forma pohybu a pobytu človeka v prírode ale prináša tiež mimoriadne a nezabudnuteľné zážitky a pocity. Neobvyklý je pohľad z hladiny rieky z kajaku, kanoe, pramice alebo raftu na okolité krásy prírody, či už sú to skalné útvary na okolitých kopcoch či brehoch riek, meniace sa farby lístia stromov alebo aj hrady a zámky, ktorých máme na Slovensku veľa.

Sú v nej zastúpené aj také zložky ako je všestranná fyzická príprava, odborné-technické znalosti aj poznávací činnosť /či už prírody alebo kultúrnych pamiatok a zaujímavostí/.

Fyzická príprava je potrebná na zvládnutie techniky jazdy, ovládanie plavidla, prenášanie plavidiel cez prekážky, otužilosť ap.

Odborné znalosti sú potrebné pri opravách plavidiel a vybavenia, táborové zručnosti, znalosť rozpoznania nebezpečenstva a hlavne záchrany pri neočakávaných udalostiach a nehodách alebo pri zdravotných problémoch.

Poznávací činnosť má vo vodnej turistike mimoriadny význam, lebo navštívime ťažko prístupné miesta a oboznamujeme sa aj s minulosťou či prítomnosťou krajín alebo krajov, ktorými prechádzame plavbou po rieke. Hlavne táto výnimočnosť, že máme možnosť pohľadu na krajinu a okolie z miest a polôh, na ktoré sa bez plavidla človek nedostane, spôsobuje, že sa na tieto miesta snaží dostať stále viac ľudí a záujem o splavovanie narastá.

Vodná turistika plní aj výchovnú, vzdelávaciu a zdravotnú úlohu.

Výchovnú preto lebo je to kolektívna činnosť, ktorá vedie k tomu, aby si účastníci na akcii vzájomne pomáhali, starali sa o spoločné vybavenie a aby sa jedinec prispôbil kolektívu. Pri splavovaní riek platí jednoznačne pravidlo, že na akcii musia byť aspoň dve, ale najlepšie minimálne tri plavidla, aby si pri problémoch mohli vzájomne pomôcť. A samozrejme aj vedenie k ochrane prírody a životného prostredia, k úcte histórie našej krajiny.

Vzdelávaciu zase tým, že pri príprave akcie túži vodný turista spoznať vždy nejakú inú rieku, či už doma alebo v cudzine a to ho núti k tomu aby pracoval s mapami, kilometrážou riek a k rozhovorom s inými vodákmi. Tento proces vyvrcholí pri vlastnej realizácii akcie a po jej skončení aj vypracovaním dokumentácie pre iných, besedami, premietaním filmov a fotografií.

Zdravotnú úlohu má v tom, že okrem všestranného aj špeciálneho rozvíjania pohybových schopností prináša radosť a uspokojenie aj na duši aktívnym odpočinkom a regeneráciou. Pri splavovaní je to aj otužilosť doplnená čistým vzduchom, slnkom, vodou aj krásou okolia a krajiny.

Poznáme viacero foriem činnosti vo vodnej turistike:

- podľa dĺžky trvania sú to: - krátkodobé /vhodné hlavne ako propagačné či náborové/,
- dlhodobé /ako činnosť v TJ a oddieloch a odboroch turistiky/,
- podľa veku ich prispôbime mládeži alebo dospelým,
- podľa miesta konania to môžu byť tuzemské alebo zahraničné,
- podľa skupín klientov to môže byť zorganizované pre rodinné, pracovné, neformálne či inak organizované kolektívy,
- podľa poslania to môžu byť formy základné alebo výkonnostné,
- podľa náročnosti sú to náborové akcie, málo až veľmi náročné akcie, putovné a expedičné akcie.
- a samozrejme aj vodácke zrazy, extrémne splavy a prvosplavy neznámych riek.

V posledných rokoch sa dost' rozbieha aj tzv. adrenalínové splavovanie na raftoch rôznych nebezpečných úžľabín a kaskádových úsekov a tiež komerčné akcie na našich riekach. Spomeniem

aspoň Oravu, Váh, Hornád či Belú.

Toto zabezpečujú inštruktori s licenciou a živnostensky. Musí to byť tak, lebo pri tejto činnosti sa môže stať nehoda, keďže je to nebezpečné či už z titulu charakteru riečiska, stavu vody, počasia či niečoho iného a niekto musí niesť zodpovednosť za zverené osoby a voliť trasu a zloženie kolektívu primerane. Inštruktori a cvičitelia, na vyškolenie ktorých má Klub slovenských turistov akreditáciu to vedieť a majú právnu zodpovednosť. Na škodu veci je však to, že nemáme finančné prostriedky na to aby sme ich rady rozširovali alebo pre nich robili semináre a doškolenie v primeranom rozsahu. Tu by mohlo MŠ, pod ktoré KST a šport patrí, zvýšiť rozpočet.

K brzde rozvoja vodnej turistiky na Slovensku možno pridať ešte:

- možnosti prepravy plavidiel po železnici. Je úplne už zrušená preprava na rozdiel od ČR. Tam totiž popri každej rieke, na ktorej sa splavuje a vedľa ktorej vedie železnica, je vo vlakoch zaradený vozeň na prepravu plavidiel.
- prístup k vode na začiatku a na konci splavovania je cez súkromné pozemky. Tu by mohli pomôcť samosprávy a vyčleniť na vhodných miestach aspoň cestičku na prenesenie plavidla od cesty a k ceste.
- verejné táboriska pri vodných tokoch sú v minimálnom počte a úboho vybavené. V Rakúsku, Slovinsku, Taliansku či inde v zahraničí je to neporovnateľne lepšie. U nás sa ako-tak dá kempovať v Č. Kláštore na Dunajci, Borovej síhote na Váhu a na Orave pod Dolným Kubínom v Gaceli. Bolo by potrebné obnoviť niektoré na Poprade, Kysuci, Hornáde aj inde. Na hornom Hrone je to skoro nemožné a na dolných úsekoch Hronu a Váhu je to zase menej zaujímavé pre pomalý tok a množstvo vodných diel.
- vodné diela, malé vodné elektrárne a rôzne stavby zase dramaticky sťažujú plavby po našich tokoch, lebo sa stavajú bez toho aby si vyžiadala legislatíva aj vyjadrenia vodákov. V zahraničí a hlavne v Čechách je automaticky vybudovaný aj určitý priestor cez ktorý sa môžu vodáci splaviť alebo aspoň spustiť plavidlo jednoduchším spôsobom bez prenášania. V tomto smere by bola potrebná pomoc našej legislatívy.
- literatúra a propagácia sa tiež vytratila skoro celkom. V minulosti vychádzali brožúrky, v ktorých boli zjednodušené návody na ovládanie plavidla, pohyb na vode, či oprava a mohli si aj neorganizovaní skúsiť splavy na jednoduchých riekach. Dnes toto chýba a propagácie, ktorými sme lákali zahraničných vodákov na Slovensko, vymizli tiež. Výnimkou je Hron, o ktorom vydavateľstvo ENIGMA, zásluhou vodáka Vlada Prieložníka, vydalo vynikajúco spracované sprievodcu s podrobným popisom od prameňa po ústie s listami máp, kilometražou, popisom pozoruhodnosti či nebezpečných miest, služieb ap.
- odstraňovanie prekážok v riečisku, ktoré by mal zabezpečiť správca toku, hlavne po povodniach a víchriciach – robí to dosť neskoro-, tiež odrádza od splavovania a hlavne je nebezpečné.
- ďalšou nelogickou raritou u nás je zákaz splavovania v NP. V iných krajinách možno niektoré kaňony v národných parkoch prejsť iba plavidlom- u nás je zákaz! Napr. v Slovenskom raji v prielome Hornádu cyklisti s naolejovanými bicyklami môžu prejsť a vodáci s čistými plavidlami nie! Nie je to ironia? Pritom tento úsek je najkrajší na Slovensku!

Samozrejme, že táto problematika je na dlhú rozpravu a chcelo by to možno viesť za účasti kompetentných možno na viacerých úrovniach ale na začiatok to možno stačí. Ak to bude na konferencii, vzhľadom na zloženie účastníkov vhodné, rád o tom pohovorím viac. Splavujem rieky už 50 rokov, viedol som rôzne expedičné akcie od Kaukazu až po Benelux, splavil som skoro všetky rieky na Slovensku, v Čechách, Rumunsku, Ukrajine či v bývalej Juhoslávii a samozrejme aj niektoré v Poľsku, Maďarsku i Nemecku. Bolo to síce už pred niekoľkými rokmi ale ešte aj teraz rád splavujem čo ešte pri mojom veku zvládam. Za sezónu aj 20 akcií ešte stihnem.

Toľko informatívne v krátkosti.

Š o f f a Jozef, preds.sekcie VT KST

